

Spojení rychlosti internetu 21. století a fanatismu 12. století proměnilo náš svět v rozušku.

Tina Brown

Úvod

Teroristické a povstalecké organizace, bez ohledu na svou politickou orientaci a ideologické přesvědčení, brzy objevily přednosti internetu. Islamisté a marxisté, nacionalisté i separatisté, ti všichni začali ke svému prospěchu využívat globální počítačovou síť. Dnes jsou již v kyberprostoru přítomny prakticky všechny teroristické organizace. Jednoznačnou převahu si mezi nimi přitom udržuje islamistické hnutí globálního džihádu. [1] Tyto organizace a skupiny, pocházející z různých částí světa, mají právě díky internetu nadnárodní působnost. Internet se stal jedním z nejhodnotnějších nástrojů, bez něhož by rozptýlené skupiny džihádu nemohly operovat tak efektivně.

Novináři, akademičtí pracovníci, vědci, politici a dokonce i pracovníci bezpečnostních služeb mají většinou tendenci zaměřovat se spíše na hrozbu tzv. kybernetického terorismu v informačních sítích, než na mnohem rozsáhlejší, rutinní využívání internetu ze strany teroristů, na které se soustřeďuje tento příspěvek. Teroristé totiž nemají primárně zájem způsobit kolaps internetu, na němž jsou životně závislí.

Přechod islamistů do virtuálního útočiště

Regionální organizace teroristů, působící např. v Pákistánu, Indonésii, Somálsku a Iráku, vytvořily jednotnou síť „virtuálního džihádu“, která stírá jakékoli fyzické vzdálenosti. Jak uvádí Timothy Thomas, „nezáleží na tom, jestli Usáma bin Ládín nebo egyptský terorista Ajmán al-Zavahrí se svými spolubojovníky žijí v horách Hindúkuše nebo na předměstí Karáčí, pro hnutí je to nepodstatné. Teroristé mohou totiž vést a inspirovat své stoupence po celém světě, aniž by se navzájem osobně znali“.

Teroristé v kyberprostoru poskytují svým stoupencům enormní množství různorodých informací potřebných k provádění teroristických aktivit, počínaje založením teroristické buňky, zásadami konspirace, zpravodajské činnosti, vedení taktických operací, sestrojením výbušných zařízení a konče duchovní a morální inspirací. Internet tak podnítl nový fenomén tzv. „seberadikalizace“, „autorekrutace“ a „sebevýcviku“.

Internet je bez nadsázky centrálním nervovým systémem současného islámského terorismu. Islamisté jej využívají jednak k vnitřní komunikaci – jako svébytný systém velení a řízení (v rozšířené podobě C4I) a jednak jako mediální prostředek vnější komunikace k psychologickému působení a ovlivňování různorodých cílových skupin.

Internet slouží teroristům k rozmanitým účelům a jeho nejdůležitější funkce lze specifikovat následujícím způsobem:

- vytváření teroristických sítí,
- plánování a koordinování akcí,

- zpravodajská činnost,
- získávání finančních prostředků,
- publicita a propagace hnutí,
- psychologická válka,
- indoktrinace a radikalizace sympatizantů,
- rekrutace a mobilizace stoupenců,
- výcvik a vzdělávání teroristů,
- kybernetické útoky.

Přednosti internetu k vedení svaté války

Domnívám se, že svou přirozenou podstatou je internet ideální arénou pro aktivity teroristických organizací. Spojení ideologie džihádu s tímto novým, prudce rozvíjejícím se médiem, představuje velmi nebezpečný vývoj, a to hned z několika důvodů:

- Internet umožňuje oslovit obrovské množství lidí žijících po celém světě. K internetu má přístup stále větší počet obyvatel a nové technologie zlepšují jeho dostupnost. Internet umožňuje rychlý přenos stále většího objemu informací.
- Internet se vyznačuje multimediálním prostředím – schopností kombinovat text a grafiku, doplňovanou o audio a videosoubory. Internet dovoluje uživatelům tyto soubory stahovat, archivovat a šířit. Jedinečnou vlastností internetu je interaktivita, kterou v takové míře ostatní média neumožňují.
- K udržování prezentací na webových stránkách jsou potřeba relativně nízké náklady. Na internetu lze poměrně levně provozovat online deníky nebo magazíny, jakož i zprostředkovávat vysílání rozhlasu a televize.
- Internet je decentralizovaný a nepodléhá snadno kontrole nějakou ústřední autoritou. Cenzura obsahu a regulace jeho provozu je ve většině zemí velmi nízká, nebo dokonce žádná.
- Internet ovlivňuje zpravodajství v tradičních sdělovacích prostředcích, neboť ty je stále více užívají jako zdroje informací pro svá sdělení.
- Životnost dramaticky rostoucího počtu džihádistických textů na internetu může být v podstatě neomezená. Mnohé z těchto materiálů, které byly vydány před mnoha lety, tak v kyberprostoru cirkulují dodnes.

Význam internetu jako sdělovacího prostředku k šíření islamistické ideologie vzrostl zejména poté, co se západním zemím podařilo zčásti blokovat satelitní vysílání některých teroristických organizací. Významným příkladem je omezení satelitního vysílání televizní stanice al-Manar, kanálu Hizballáhu, ze strany Spojených států, Francie a jiných evropských zemí. Internet tak může zprostředkovat zájemcům vysílání televizních a rozhlasových stanic, k nimž by jinak neměli přístup.

Internet poskytuje teroristům značnou míru anonymity a utajení. Poté co západní země v čele s USA a Izraelem zaznamenaly pozitivní výsledky v monitorování komunikace islamistů prostřednictvím mobilních a satelitních telefonů, začali se teroristé stále více spoléhat na internet.

Sledování aktivit teroristů na internetu je velmi obtížné, protože k zajištění vlastní anonymity a utajení dovedně aplikují různá opatření. Například ke ztížení sledování elektronické pošty užívají teroristé zdarma dostupné e-mailové účty se smyšlenými identifikačními údaji. Své vzkazy posílají z internetových kaváren, knihoven a jiných veřejných míst.

Teroristické skupiny při přenosu svých nejcitlivějších informací sahají i k metodě *virtuální mrtvé schránky*. Hasan Haskí, jeden z organizátorů teroristických útoků proti vlakovým soupravám

v Madridu v roce 2004, použitím této metody komunikace s ostatními terorysty překvapil všechny zpravodajské a bezpečnostní složky. Své vzkazy neposílal z jednoho e-mailového účtu na druhý, ale ponechával je v adresáři neodeslané pošty. Teroristé disponovali společným uživatelským jménem a heslem. Tímto způsobem se vyhnuli obousměrnému přenosu zpráv.

Webové stránky a diskuzní skupiny provozované terorysty nebo jejich sympatizanty bývají navíc chráněny heslem. Zejména jde o ty stránky a skupiny, které slouží k indoktrinaci, rekrutaci a výcviku teroristů. Budoucí uživatel musí tudíž znát někoho, kdo mu umožní získat přístup.

Al-Ká'ida a ostatní teroristické organizace brzy zjistily, že jejich elektronická komunikace na internetu je bezpečnostními složkami sledována, např. ze strany FBI systémem Carnivore Internet Wiretap System.

Teroristé nicméně našli způsob ochrany přenosu informací prostřednictvím kódování. Různými metodami šifrování, obvykle pomocí speciálních softwarových programů, uzamknou citlivé informace, které nemají být zpřístupněny neoprávněným osobám nebo organizacím. K tomu jim často postačuje i běžně dostupný komerční software. Tyto technologie pak způsobují těžkosti zpravodajským a bezpečnostním službám při překonávání ochrany informací obíhajících mezi terorysty. Trvá to potom měsíce a v některých případech i více než rok, než se takovým zakódovaným zprávám podaří porozumět. Není tedy divu, že mluvčí Hizballáhu svého času přirovnal možnost šifrování zpráv na internetu k „briliantu“. Teroristické skupiny jsou navíc v tomto druhu zabezpečení vzájemné komunikace stále vyspělejší.

Islamistům se osvědčil i jednodušší systém utajené komunikace pomocí frází a symbolů se skrytým významem, jemuž rozumějí jen oni sami. Al-Ká'ida se inspirovala vysláním rozhlasové stanice BBC za druhé světové války, kdy byla příslušníkům hnutí odporu ve Francii záměrně hlášena zdánlivě nesmyslná větná spojení. Tyto fráze a symboly jsou nyní často umísťovány na webových stránkách a chatovacích místnostech, které s činností teroristů na první pohled nemají nic společného, jako například weby se sportovní, erotickou či jinou tematikou. Najít takové vzkazy mezi miliony webových stránek a diskuzních skupin je pak v podstatě nemožné.

Například poslední vzkaz terorysty Muhammada Atty před útokem na Světové obchodní centrum 11. září 2001 zveřejnila televize al Džazíra. Atta svůj poslední e-mail poslal jednoduchou otevřenou formou ve znění: „Semestr začíná za více než tři týdny. Získali jsme devatenáct potvrzení pro studium na právnické fakultě, fakultě architektury, fakultě výtvarného umění a na fakultě strojní.“ Odkazy na různé fakulty byly zjevně označeními pro budovy – cíle příštích útoků. Fakulta architektury v Hamburku, kde studoval samotný Atta, byla kódovým označením pro „Dvojčata“, do nichž později terorista s uneseným letadlem narazil.

Zvláštní metodou utajování zpráv je tzv. *steganografie* (tajnopis). Steganografie je rozšířenou praktikou mezi zločineckými a teroristickými skupinami. Instrukce teroristů ve formě textů, map, fotografií apod. lze ukrývat uvnitř grafických souborů, které jsou umístěny na oblíbených volně dostupných webových stránkách.

V říjnu roku 2001 oznámil zpravodajský server ABC News, že podle francouzských vyšetřovatelů zřejmě teroristé, zamýšlející vyhodit do vzduchu americkou ambasádu, plánovali vyslat signál k útoku prostřednictvím skrytého sdělení uvnitř obrázku na internetu. K tomuto závěru se vyšetřovatelé přiklonili na základě zkoumání obsahu notebooku nalezeného u jednoho z obviněných.

Internet *narušil informační monopol* tradičních sdělovacích prostředků – televize, rádia a tisku, k nimž mají extrémisté obvykle zamezen přístup, zvláště jsou-li tato média vlastněna a kontrolována státem. Teroristé nyní mohou prostřednictvím vlastních webových stránek

zobrazovat sebe a své akce přesně v takovém světle a kontextu, v jakém si přejí. Mohou předkládat vlastní sdělení, přizpůsobená cílovým skupinám, které se snaží oslovit a získat.

Webové stránky se záhy ukázaly jako účinný nástroj k prezentaci sdělení teroristů během, nebo po skončení jejich násilných akcí. V této souvislosti byly možnosti internetu poprvé využity na konci roku 1996 poté, co členové levicové guerilly Túpac Amaru pronikli během recepcí pro asi šest set hostů do objektu japonského velvyslanectví v peruánské Limě. Do té doby světová veřejnost o Revolučním hnutí Túpac Amaru nevěděla téměř nic. Nyní však byly informace o této skupině a jejich požadavcích propuštěny členy organizace z peruánských vězení umístěny na webové stránky a během čtyřměsíčního zadržování několika desítek rukojmích ještě dále aktualizovány.

Teroristé mají tudíž s pomocí internetu mnohem větší *vliv na samotný obsah zprávy*. To byl také hlavní cíl al-Ká'ídy, když si vytvořila svou první webovou stránku „alnedacom“, za účelem „poskytnout alternativní zdroj zpráv a informací, nad nimiž by hnutí mělo absolutní kontrolu“. Pro určitou část veřejnosti, stoupence a sympatizanty teroristů přitom informace na webových stránkách teroristických skupin představují jediný akceptovatelný pohled na dané události.

Současné verze webových prohlížečů, včetně Internet Exploreru, umožňují rozpoznat, jaký výchozí jazyk je nastaven pro jednotlivé počítače. Je-li tímto jazykem angličtina, dojde k nasměrování na stránku určenou pro západní veřejnost, je-li standardem arabština, dojde k přesměrování na stránku přizpůsobenou arabskému a islámskému způsobu vnímání.

Pomocí internetu dokáží teroristé navíc proniknout i do nejsledovanějších sdělovacích prostředků. Teroristé umísťují zvukové nahrávky či videozáznamy se svými zásadními prohlášeními na spřízněné webové stránky a informují o tom vybraná média, u nichž předpokládají, že budou ochotna jejich poselství odvíšlat. Mezi nejznámější z nich patří např. katarská televize al-Džazíra. Poté i ostatní sdělovací prostředky, ve snaze nezůstat pozadu, obvykle takovou zprávu teroristů převezmou a publikují. Podobně ke zvýšení psychologického účinku teroristé nejprve předem oznámí, že se chystají zveřejnit důležité prohlášení. Zprávu vzápětí rozšíří na internetu, načež jí přebírají ostatní masová média. Rovněž samotní novináři pravidelně navštěvují a sledují volně přístupné webové stránky nejznámějších teroristických organizací, z nichž čerpají a následně publikují informace v mainstreamových médiích. Gabriel Weimann tuto unikátní vlastnost internetu označil za tzv. *dvoufázový přenos informací*.

Oficiální právní předpisy upravující užívání internetu islamisté zpravidla ignorují. Místo toho se odvolávají na dodržování vlastních kulturních a náboženských norem. V případě potřeby se nezděraňují provádět podvodné finanční operace, neoprávněně průniky do počítačových systémů, šířit viry apod. Kromě toho je často právo paradoxně chráněno před nezákonným sledováním.

Provoz na internetu přitom bohužel dodnes v mnoha zemích stále ještě není dostatečně legislativně regulován. Právní úpravy jsou navíc mnohde odlišné, čehož teroristé obratně zneužívají. Mezinárodní vyšetřování ilegálního chování na internetu je často obtížné kvůli jeho pomalému tempu v některých státech a omezenému času, po který jsou data na internetu uchována. Po útocích 11. září 2001 však lze zaznamenat zvýšené úsilí Spojených států a zemí Evropské unie k vytvoření účinných právních norem upravujících aktivity uživatelů v kyberprostoru.

Islámští extrémisté působící na internetu většinou *neakceptují západní etické bariéry*, které zavedla tradiční média proti prezentaci násilného obsahu. Teroristé vědí, že západní společnost je na zobrazování drastických obrazů násilných incidentů velmi citlivá a může svým míněním následně ovlivnit orientaci zahraniční politiky svých vlád. Této skutečnosti využívají při vedení psychologické války.

Teroristé bojující proti tzv. „modernitě a jejímu zlu“ se nerozpakují ve jménu obrany vlastních hodnot a náboženských principů využívat *výdobytky západní civilizace* a pokročilé technologie k vedení svaté války a k dosažení svých politických a náboženských cílů.

Al-Ká'ida, Hizballáh a Hamás na jedné straně vyznávají tradiční styl života, jejich představitelé se oblékají, hovoří a vedou kázání tradičním způsobem, na druhou stranu se ovšem také spoléhají na členy ze svých řad, kteří jsou vyškolení a zběhlí v převládajících komunikačních technologiích dnešní doby. Operativci al-Ká'idy a jiných teroristických uskupení sepisují výcvikové manuály a propagandistické materiály v textových procesorech, distribuují je na digitálních nosičích dat, umísťují na webové stránky, či je posílají elektronickou poštou důvěryhodným druhům.

K šíření nenávistné ideologie džihádu islamisté *zneužívají svobody slova*, přičemž zároveň vyvracejí a popírají mnohé Západem propagované hodnoty, jako jsou např. demokracie a rovnost žen. Odkazují se přitom na článek 19 Všeobecné deklarace lidských práv či na první dodatek ústavy USA, které zaručují svobodu projevu. Ve svůj prospěch zneužívají i obecně přijímaný princip, že internet nemá být podrobován cenzuře. Pro své aktivity na internetu islamisté neváhají využívat služeb západních společností poskytujících internetová připojení.

Na většině svých webových stránek teroristé záměrně zdůrazňují problém *omezení svobody slova* a nesnáze svých druhů, kteří se v důsledku takovéto perzekuce stali politickými vězni. Navozené téma má vyvolávat sympatie u západní veřejnosti, která tradičně lpí na uplatňování principu svobody vyjadřování a je znepokojena při zavádění opatření směřujících k umlčování politické opozice. Teroristé proto upozorňují na antidemokratickou podstatu těchto kroků, směřovaných vůči nim a snaží se tak mezi svými nepřáteli vyvolat pocity trapnosti a zahanbení. Tyto protesty jsou zvláště příhodné v prostředí internetu, který je pro mnoho uživatelů symbolem svobodné, nespoutané a necenzurované komunikace.

Argumenty o tom, že Západ provádí cenzuru a zkresluje informace o různých událostech jsou zmiňovány také na webových stránkách iráckých povstaleckých skupin a jejich sympatizantů. „Západní propagandistická média usilují o zákaz albasrah.net“, hlásá reklamní pruh na této webové stránce. A dále text pokračuje: „Propagandistická média začala chrlit hloupá obvinění proti stránce, přičemž skutečným cílem je zadusit hlas iráckého lidu a umlčet jeden z mála zdrojů informací o bezprecedentních masakrech, které se dějí na území okupovaného Iráku ve jménu mezinárodního práva.“ Na této stránce je umístěna také sekce nazvaná Irácký odboj, která poskytuje každodenní zpravodajství o událostech v Iráku. Zájemce o tyto informace v českém jazyce zde najde odkaz na online deník Britské listy, který shrnutí těchto zpráv zveřejňuje jako Zpravodajství z iráckého odboje zhruba za období dvou týdnů.

Prostředky komunikace teroristů na internetu

Teroristické skupiny, zvláště ty napojené na al-Ká'idu a globální džihád, užívají k vzájemné komunikaci veškeré běžně dostupné nástroje přenosu a sdílení informací, které nabízí prostředí internetu. Islamisté provozují webové stránky a blogy, užívají elektronickou poštu, diskutují na utajených webových fórech, vytvářejí specifické diskuzní skupiny a ke zrychlené komunikaci užívají tzv. instant messaging, např. ICQ, Palltalk, internetovou telefonii – VOIP (kam patří i v Česku velmi rozšířený Skype) a tzv. chat. Podle potřeby užívají vlastní nebo komerční softwarové nástroje k zakódování své komunikace.

Bouřlivý rozvoj digitálních komunikačních technologií jde nyní teroristickým a povstaleckým skupinám doslova na ruku. Výpočetní technika, technologie záznamových zařízení,

software umožňující editovat audio a videozáznamy, možnosti komprese dat, přenosová rychlost a samotný internet se v průběhu času neustále zdokonalují, jsou levnější a uživatelsky dostupnější. Profesionálně vytvořené videoklipy, zvukové záznamy a digitální fotografie, včetně přitažlivého designu webových stránek, umožňují teroristům rychleji a pronikavěji oslovit mnohem širší publikum než kdykoliv předtím. V poslední době např. začali islamisté k oslovování cílových skupin, zejména mladé generace, využívat stále populárnější „streamová videa“, z nichž asi nejznámější je YouTube.

Měnící se tvář terorismu na počátku 21. století je možné názorně ukázat na příkladě věcí, zabavených při zátahu saúdskoarabských sil proti tajnému sídlu al-Ká'ídy v Rijádu na jaře roku 2004. V domě byla kromě tradičního teroristického arzenálu (samopalů, ručních granátů, výbušnin, nábojů, raket) objevena i spotřební elektronika včetně videokamer, laptopů, vypalovacích zařízení a potřebného vysokorychlostního připojení k internetu. V nalezené výbavě al-Ká'ídy byly dva online magazíny s články a zpravodajskými výtahy a také radami, jak provádět únosy. Objevené videozáznamy byly směsicí starších projevů Usámy bin Ládina, závětí a posledních vůlí sebevražděných atentátníků, které byly postupně uváděny na internet a jejichž účelem bylo rekrutovat mladé Saúdy.

Odborníci z organizace IntelCenter se domnívají, že revoluce v online komunikaci teroristů bude i nadále pokračovat. Teroristické internetové výtvary budou z hlediska obsahu i technické kvality stále vyspělejší a sofistikovanější. To, že svět dnes přihlíží zrodu prudce se rozvíjejícího fenoménu, je patrné také na operacích islamistů v Iráku, kteří stále více zahlcují kyberprostor novými a propracovanějšími mediálními produkty z bojiště.

Teroristé z al-Ká'ídy si k výrobě audiovizuálních materiálů založili i vlastní produkční vydavatelství nazvané *Ás-Saháb* (angl. *As-Sahab Foundation for Islamic Media Publication*). Pracoviště je patrně dislokováno někde na hranicích Afghánistánu a Pákistánu. Studio se podílí např. na tvorbě projevů a komuniké představitelů hnutí Usámy bin Ládina a Ajmána al-Zavahrího. Přípravuje rovněž prohlášení a poslední vůle sebevražděných útočníků a ostatních mudžáhidů, mezi nimiž byly i odkazy devatenácti teroristů z 11. září 2001. Kopie videozáznamů se umísťují na webové stránky nebo se poskytují televizním stanicím, nejčastěji katarské televizi al Džazíra. Velkým překvapením z produkce studia *Ás-Saháb* byla nahrávka Muhammada Sidik Chána, hlavního osnovatele bombových útoků ze 7. července 2005 na londýnské metro, zvláště když předchozí vyšetřování naznačovalo, že šlo o zcela autonomní nezávislou buňku.

Webové stránky islamistů

Teroristé si dobře uvědomují, že bez moderní mediální prezentace činnosti má jejich působení pouze omezený dopad. Egypťští počítačová odborníci, kteří bojovali spolu s Usámou bin Ládinem v Afghánistánu proti sovětským vojákům, byli proto údajně získáni k tomu, aby vytvořili rozsáhlou síť webových stránek, e-mailových účtů a elektronických nástěnek. Před útoky na Světové obchodní středisko v roce 2001 provozovala al-Ká'ída pouze jednu webovou stránku „alneda.com“. V současné době je hnutí přítomno na více než padesáti různých stránkách. „Čím více webových stránek, tím lépe pro nás“; „Musíme z internetu učinit náš nástroj,“ objevil se v prohlášení na webové stránce „azzam.com“ v roce 2002.

První online magazín se objevil krátce po 11. září 2001 spolu se sérií článků nazvaných „Ve stínu kopí“. Byla to většinou ideologická nebo teologická pojednání. Typická byla tvrzení o tom, jak Amerika nerozumí odlišným názorům a kulturám a není přístupná dialogu. „Není pak možné žádné mírové soužití, nepomohou ani žádné výzvy, výtky či kritika. Amerika bude zastavena pouze krví.“

Dnes bez výjimky každá velká i malá teroristická a povstalecká organizace již má svoji webovou stránku. Internet se postupně stal tak výrazným mediálním fenoménem, že i pro teroristy platí, s určitou nadsázkou, slogan Bruce Hoffmana „kdo neprovozuje vlastní webovou stránku, ten jako by neexistoval“.

Z výsledků výzkumů vědců z Univerzity v Haifě vyplývá, že dochází k prudkému nárůstu webových stránek teroristických organizací a jejich stoupců. Podle těchto zjištění bylo v roce 1998 na internetu přinejmenším šestnáct anglicky psaných webových stránek, které reprezentovaly celkem čtrnáct teroristických organizací, uvedených na seznamu izraelského ministerstva vnitra. V roce 2002 již bylo takovýchto stránek dvacet devět, a to jak v angličtině, tak i arabštině. V letech 2003–2004 pak byly těchto stránek objeveny stovky.

Podobně izraelská organizace Internet Haganah zaznamenala v říjnu 2003 šedesát pět aktivních webových stránek, napojených na šest hlavních islámských teroristických organizací: Al-Ká'ida (24 webových stránek), Brigády mučedníků od al-Aksá (10), Hamás (19), Hizballáh (5), Hizb ut-Tahrir (4) a Palestinský islámský džihád (2). Jejich sympatizanti pak udržovali další stovky stránek. Organizace Anti-Terrorism Coalition měla ve své databázi v červenci 2004 celkem 162 stránek sympatizujících s teroristy a 286 e-mailových skupin, z nichž některé již nebyly aktivní.

V roce 2006 teroristické skupiny a jejich stoupcí provozovali podle profesora Gabriela Weimanna přes pět tisíc webových stránek. Nejpopulárnější teroristické stránky přitahují každý měsíc desítky tisíc návštěvníků.

Internet spojuje nejen členy jedné teroristické organizace, ale také členy ostatních skupin. Existují desítky webových stránek, které vyjadřují podporu terorismu vedenému ve jménu svaté války. Tyto stránky umožňují teroristům v Čechensku, Palestině, Indonésii, Afghánistánu, Turecku, Iráku, Malajsii, na Filipínách a v Libanonu vzájemně sdílet nejen myšlenky a podněty, ale také praktické informace jak sestavovat bomby, vytvářet teroristické buňky a provádět útoky. Internet je pro islamisty náhradou za ztrátu základen a území.

Gabriel Weimann rozlišuje mezi webovými stránkami prezentujícími ideologický obsah a těmi, které obsahují, jak on to nazývá „praktické pokyny k terorismu“, tedy například návody jak zkonstruovat bombu, kam umístit výbušninu pro její maximální účinek, nebo jak vyrobit jedovatou látku. Jako příklad uvádí webovou stránku „Meč“, vytvořenou al-Ká'idou v roce 2004, kterou organizace sama nazvala „virtuálním výcvikovým střediskem“. Návštěvníci se zde mohli dozvědět instrukce jak provést únos, jak jej oznámit v médiích, jak vykonat popravu jakož i další informace o různých jiných teroristických aktivitách.

Navzdory své rozmanitosti a pestrosti sdílejí webové stránky islámských teroristů některé společné obecné charakteristiky. Stránky mívají moderní design, jsou logicky strukturované, obsah bývá podbarven atraktivní grafikou. Mají takto oslovit především mladou počítačově vzdělanou a médií přesycenou generaci. Některé webové stránky islamistů mají podobu online magazínů. Podle Bruce Hoffmana „ještě nikdy v historii nenastala taková příležitost jako nyní, aby propaganda mohla být tak efektivní“.

Na webových stránkách teroristů se obvykle uvádí poslání a historie organizace, přehled jejích aktivit, charakteristika sociálního a politického pozadí, výčty hrdinských činů, deníky, písně, poezie, životopisy vůdců, zakladatelů a hrdinů, encyklopedie sebevražděných mučedníků, pojednání o politických a ideologických cílech, strategické analýzy, výzvy k vedení svaté války a texty ospravedlňující násilí, hrozby, jakož i nelibostná kritika nepřátel, návody, rozhovory s představiteli organizace a aktuální zprávy. Na stránky jsou umísťovány fotografie, obrázky a v poslední době čím dál častěji také audio a videonahrávky s nejrůznějším výše

zmíněným obsahem. Nacionalistické a separatistické organizace také často pojednávají o oblastech, které jsou aktuálním předmětem a dějištěm konfliktů.

Hlavní webová stránka Hamásu zvaná Palestine Information Center je provozována v osmi jazycích – arabštině, perštině, angličtině, francouzštině, malajštině, ruštině, turečtině a urdštině. Každá jazyková verze je umístěna na jiném serveru a má trochu jiný obsah. Anglická verze zahrnuje zpravodajství, oficiální prohlášení Hamásu (včetně těch, která vyzdvihují sebevražedné atentáty a jiné útoky), politické analýzy, palestinskou historii, sekce věnované „sionistickému terorismu“ a porušování lidských práv proti Palestincům, dále např. fotografie a videa Palestinců zabitých během izraelských úderů, ukazující tzv. „praktiky sionistů“. Stránky v arabštině mají podobnou strukturu, ale navíc obsahují různé další antisemitské výpady, které nejsou součástí anglické verze.

Teroristické stránky nabízejí k prodeji knihy, audio a videokazety, CD a DVD nosiče s džihádistskou propagandou, a také různé předměty včetně triček, odznaků a vlajek – vše určeno sympatizantům. Britské vydavatelství Azzam Publications, spřízněné s al-Ká'ídou, propagovalo na svých webových stránkách mj. třeba též knihu editovanou šejkem Umarem Abd ar-Rahmánem, odsouzeným vůdcem útoku na Světové obchodní centrum v roce 1993, anebo např. publikaci bin Ládina učitele a rádce Abdulláha Azzáma. Jiná webová stránka al-Maqdesse nabízela zase knihu nazvanou „Strengthening the Legitimacy of the Ruin in America“, v níž se k ospravedlnění útoků z 11. září 2001 užívají islámské právní argumenty.

Webové stránky teroristů jsou velmi dynamickým a proměnlivým fenoménem. Sledování stránek, případně jejich rušení ze strany bezpečnostních orgánů je nesmírně obtížné a náročné. Neustále se totiž objevují nové stránky teroristů, které často mění svůj obsah a uspořádání, přesouvají se po celém světě z jednoho serveru na druhý, znenadání zaničují, či pouze změní název své online adresy. K identifikaci teroristických stránek je zapotřebí systematické sledování internetu, zadávání mnoha termínů a jmen do internetových vyhledávačů, vstupování do diskuzních fór stoupců a sympatizantů teroristů či zkoumání online odkazů mnoha jiných organizací. To znamená doslova herkulovské úsilí, neboť v případě al-Ká'ídy a ostatních islamistických uskupení se umístění a obsah jejich stránek mění téměř každý den.

Například jedna z prvních webových stránek al-Ká'ídy, původně nazvaná „alned.com“, se na jaře roku 2002 postupně přesouvala od jednoho poskytovatele internetových služeb k druhému, aby se vyhnula snaze bezpečnostních složek Spojených států a ostatních zemí o její zrušení. V průběhu osmi týdnů se stránka přemístila z Malajsie do Texasu a odtud již pod jiným názvem, „drasat.com“, do Michiganu, než 25. června zanikla úplně. Internetové společnosti nejenže neznaly obsah těchto stránek, ale dokonce ani netušily, že na svých serverech měly stránky teroristů. Nenadále přesuny umožňují teroristickým organizacím udržet stránky funkční navzdory opakovanému úsilí je uzavřít. Toto „kybermaskování“ bude pravděpodobně závažným problémem pro bezpečnostní složky států protivníka i v příštích letech.

Na stránce Azzam Publication se stoupcům hnutí džihádu doporučovalo, jak uchránit obsah džihádistské propagandy na internetu v případě zrušení některých webových stránek teroristů: „Očekáváme, že naše webové stránky budou neustále vyřazovány z provozu a znovu obnovovány. Naléhavě proto doporučujeme všem muslimům, kteří se zajímají o naše texty, aby je kopírovali a rozšiřovali prostřednictvím e-mailových distribučních seznamů, umísťovali je na vlastních webových stránkách a diskuzních panelech. Takto budou materiály s požehnáním Alláha nadále existovat. Toho se může účastnit jakýkoliv muslim, včetně našich sester.“

Závěr

Je zcela zřejmé, že v současné době již islámští militanté nepůsobí izolovaně pouze v určitých regionech zemí třetího světa, ale rozšiřují svůj vliv do ostatních zemí, včetně Evropy a Ameriky. V důsledku překotného rozvoje nových komunikačních technologií zejména internetu, získává hnutí džihádu na počátku 21. století dosud nevídaný globální rozměr.

Internet poskytuje islámským teroristům a jejich stoupencům nový a nesmírně účinný způsob jak dosahovat svých cílů. Díky „informační dálnici“ jsou islamisté dostupní ze všech koutů světa, mohou spolu komunikovat, připravovat teroristické akce, získávat peníze na svou činnost, šířit tisíce stran protizápadní a antisemitské propagandy psané v arabštině, angličtině a jiných jazycích a rekrutovat, sjednocovat a podněcovat své horlivé přívržence k sebevražedným útokům. Existují rovněž náznaky, že by teroristé mohli v budoucnu použít prostředí internetu i ke kyberteroristickým útokům proti svým nepřítelům.

Poznámka:

Cílem této studie není definovat pojmy jako islamismus, globální džihád či kyberterorismus. Širší pohled na tuto tematiku mohou zájemcům poskytnout např. příspěvky na internetových stránkách *Eurabia, brána do světa odvráceného půlměsíce*, <http://www.eurabia.cz/Articles/853-dejiny-budoucnosti-ii-dokonceni-.aspx> (12. února 2009); *Dědictví džihádu: islámská svatá válka a osud nemuslimů*, <http://pravdaoislamu.cz/index.php/2008/08/31/dedictvi-dzihadu-islamska-svata-valka-a-osud-nemuslimu-cast-ii/> (31. října 2008); *Odkrývání reality za džihádem*, <http://info.pravdaoislamu.cz/index.php/2006/05/09/odkrvani-reality-za-dzihadem/> (9. května 2006); případně články přímo na stránkách tohoto časopisu, HORÁK Z. Bin Ládín – muž, který vyhlásil válku Americe, *Vojenské rozhledy* 4/2002; Strategické poznatky z války Spojených států proti teroristické organizaci Al Kajda, *Vojenské rozhledy* 4/2002; KRČÍLEK P. Evropa a radikální islám aneb islamizace Evropy, *Vojenské rozhledy* 3/2008.

Literatura:

- CONWAY, M. Terrorist 'Use' of The Internet and Fighting Back. *Information & Security*, 2006, vol. 19, p. 9-30. ISSN 1311-1493.
- HODNÝ, J. Virtuální univerzita džihádu: výcvik a vzdělávání islámských teroristů v kyberprostoru. *Vojenské rozhledy* 1/2009.
- HOFFMAN, B. *The Use of the Internet By Islamic Extremists*. Santa Monica: RAND Corporation, May 4, 2006, 20 p.
- NACOS, BL. *Mass-Mediated Terrorism*. 1st ed. Lanham: Rowman & Littlefield, 2002, 219 p. ISBN 0742510832.
- SCHUSTER, H. Studios of Terror. Al Qaeda's Media Strategy. *CNN.com* Wednesday, February 16, 2005.
- THOMAS, TL. Al Qaeda and the Internet: The Danger of "Cyberplanning". *Parameters*, Spring 2003, vol. 33, no. 1, p. 112-123.
- WEIMANN, G. *How Modern Terrorism Uses Internet*. Washington, D.C.: United States Institute of Peace, March 2004, 12 p.
- WEIMANN, G. *Terror on the Internet: The New Arena, the New Challenges*. 1st ed. Washington, DC: United States Institute of Peace Press, April 2006, 320 p. ISBN 978-1-929223-71-8.
- Jihad Online: Islamic Terrorists and the Internet*. Anti-Defamation League, 2002, 36 p.
- Gerila a internet. *Vojenské rozhledy* 2/2006.
- Internet jako nástroj „svaté války“. *Vojenské rozhledy* 3/2008.
- The Internet as a Battleground used by the Terrorist Organizations: How Hezbollah and Hamas Exploit the Internet in the Battle for Hearts and Minds, and How to Combat Them*. Intelligence and Terrorism Information Center at the Israel Intelligence Heritage & Commemoration Center, August 1, 2007, p. 63.
- OLPC giving 5,000 laptops to Gaza children [OLPC daruje 5000 notebooků dětem z pásma Gazy] *The Journal of New England Technology*, January 21, 2009, <http://www.masshightech.com/stories/2009/01/19/daily33-OLPC-giving-5000-laptops-to-Gaza-children.html>.